ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ) ΤΗΣ 10ης ΙΟΥΝΙΟΥ 1982 [1]

Nicholas William, Lord Bethell, κατά Ἐπιτροπῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων

«Ἀνταγωνισμός — Ἀεροπορικές μεταφορές»

Ὑπόθεση 246/81

Περίληψη

Προσφυγή ἀκυρώσεως — Φυσικά ἤ νομικά πρόσωπα — Προϋποθέσεις παραδεκτοῦ

Προσφυγή λόγω παραλείψεως — Φυσικά ἤ νομικά πρόσωπα — Προϋποθέσεις παραδεκτοῦ (Συνθήκη ΕΟΚ ἄρθρο 173 ἐδάφιο 2 καί ἄρθρο 175 ἐδάφιο 3)

Ἀπό τά ἄρθρα 173, ἐδάφιο 2, καί 175, ἐδάφιο 3, τῆς συνθήκης προκύπτει ὅτι, γιά νά γίνει δεκτή ἡ προσφυγή ἀκυρώσεως ἤ ἡ προσφυγή λόγω παραλείψεως, ὁ προσφεύγων πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ἀποδείξει εἴτε ὅτι εἶναι ὁ ἀποδέκτης πράξεως τῆς Ἐπιτροπῆς πού παράγει ἰδιαίτερα ἔννομα ἀποτελέσματα ἔναντί του καί δύναται ὡς ἐκ τούτου νά ἀκυρωθεῖ εἴτε ὅτι ἡ Ἐπιτροπή, ἀφοῦ ἐκλήθη προσηκόντως σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 175 ἐδάφιο 2, παρέλειψε νά λάβει ὡς πρός αὐτόν ἕνα μέτρο, λήψη τοῦ ὁποίου ἠδύνατο νομίμως νά ἀξιώσει δυνάμει τῶν κανόνων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου.

Ἕνα φυσικό ἤ νομικό πρόσωπο τό ὁποῖο δέν ζητεῖ ἀπό ἕνα κοινοτικό ὄργανο νά λάβει ἀπόφαση ἔναντί του, ἀλλά νά κινήσει τήν διαδικασία ἐρεύνης κατά τρίτων καί νά λάβει ἀποφάσεις ὡς πρός αὐτούς, ἔχει ἔμμεσο συμφέρον, ὅπως δύνανται νά ἔχουν καί ἄλλοι ἰδιῶτες, γιά μία τέτοια διαδικασία καί τήν πιθανή της ἔκβαση, ἀλλά πάντως, δέν εὑρίσκεται στήν ἀκριβή νομική θέση τοῦ πραγματικοῦ ἀποδέκτου πράξεως δεκτικῆς ἀκυρώσεως βάσει τοῦ ἄρθρου 173, ἐδάφιο 2, οὔτε στήν θέση δυνατοῦ ἀποδέκτου ἐννόμου πράξεως πού τό ἐπίδικο κοινοτικό ὄργανο ὑποχρεοῦται νά τοῦ ἀπευθύνει, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ ἄρθρου 175, ἐδάφιο 3.

Στήν ὑπόθεση 246/81,

Nicholas William, Lord Bethell, μέλος τοῦς Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, ἐκπροσωπούμενος ἀπό τόν Ian S. Forrester, δικηγόρο

1 — Γλῶσσα διαδικασίας: ἡ ἀγγλική.

Σκωτίας, καί Mario Siragusa, δικηγόρο Ρώμης, κατόπιν παραγγελίας τῆς Gloria Hooper, τοῦ γραφείου Taylor καί Humbert, Solicitors, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν δικηγόρο Jean-Claude Wolter, 2, rue Goethe,

προσφεύγων,

ὑποστηριζόμενος ἀπό

το Ηνωμενο Βασιλειο της Μεγαλης Βρεταniας και της Βορειας Ιρλανδιας, ἐκπροσωπούμενο ἀπό τόν W. H. Godwin, Principal Assistant Treasury Solicitor, μέ τόπο ἐπιδόσεως στό Λουξεμβοῦργο τήν πρεσβεία τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου,

παρεμβαῖνον,

κατά

Επιτροπης των Ευρωπαϊκων Κοινοτητων, ἐκπροσωπουμένης ἀπό τόν νομικό της σύμβουλο Bastiaan van der Esch, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Pieter Jan Kuyper, μέλος τῆς νομικῆς ὑπηρεσίας, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν Oreste Montalto, μέλος τῆς νομικῆς ὑπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθ'ἧς,

ὑποστηριζομένης ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες:

Aer Lingus Limited (Aer Lingus), Δουβλίνο,

Compagnie nationale Air France (Air France), Παρίσι,

Linee Aeree Italiane SpA (Alitalia), Ρώμη,

British Airways Limited (British Airways), Hounslow,

British Caledonian Airways Limited (British Caledonian), Crawley,

Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV (KLM), Amstelveen,

Deutsche Lufthansa AG (Lufthansa), Κολωνία,

Ολυμπιακη Αεροπορια, Ἀθήνα,

Société anonyme belge d'exploitation de la navigation aérienne (Sabena), Βρυξέλλες, καί

Scandinavian Airways System (SAS), Στοκχόλμη,

ἐκπροσωπούμενες ἀπό τόν Eduard Marissens, δικηγόρο Βρυξελλῶν, μέ ἀντίκλητο στό Λουξεμβοῦργο τόν δικηγόρο Lambert H. Dupong, 14 a, rue des Bains,

παρεμβαίνουσες,

πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο, πρό τῆς συζητήσεως ἐπί τῆς οὐσίας, ἔνσταση ἀπαραδέκτου τῆς προσφυγῆς μέ τήν ὁποία ὁ Λόρδος Bethell προσάπτει στήν Ἐπιτροπή ὅτι παρέλειψε νά ἐνεργήσει στό ζήτημα τοῦ καθορισμοῦ, ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες, τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐπιβατῶν στίς τακτικές πτήσεις ἐντός τῆς Κοινότητος,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς O. Due, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore καί A. Χλωρό, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: Sir Gordon Slynn
γραμματεύς: H. A. Rühl, κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά περιστατικά τῆς ὑποθέσεως, ἡ ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας, τά αἰτήματα καί οἱ ἰσχυρισμοί, καθώς καί τά ἐπιχειρήματα τῶν διαδίκων, ὅσον ἀφορᾶ τό παραδεκτό τῆς προσφυγῆς, ἔχουν συνοπτικῶς ὡς ἑξῆς:

I — Πραγματικά περιστατικά

Ὁ Λόρδος Bethell, μέλος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου καί τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, χρησιμοποιεῖ συχνά τά τακτικά ἀεροπορικά δρομολόγια ἐντός τῆς Κοινότητος· ἐξ ἄλλου, εἶναι πρόεδρος τοῦ σωματείου «Freedom of the Skies Campaign» (Ἐκστρατεία γιά τήν ἐλευθερία στίς ἀερομεταφορές), τό ὁποῖο ἔχει θέσει ὡς σκοπό τήν μεταρρύθμιση τῶν κανόνων τοῦ ἰσχύοντος συστήματος ἀεροπορικῶν μεταφορῶν ἐντός τῆς Κοινότητος, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τίς μεθόδους καί τούς κανόνες πού χρησιμοποιοῦνται πρός καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων.

Μετά τήν ἀνταλλαγή σημαντικῆς ἀλληλογραφίας μέ τήν Ἐπιτροπή, ὁ Λόρδος Bethell ἀπηύθυνε μέσω δικηγόρου, στίς 13 Μαΐου 1981, μακροσκελή ἐπιστολή πρός τήν Ἐπιτροπή πού ἀφοροῦσε, ἰδίως, τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων γιά ἐπιβάτες τῶν τακτικῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν ἐντός τῆς Κοινότητος.

Μέ τήν ἐπιστολή αὐτή ἐπεσήμαινε εἰδικῶς τήν σημαντική μείωση τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν στόν τομέα τῶν ναύλων, μέσω ἑνός δικτύου διμερῶν καί πολυμερῶν συμφωνιῶν. Στήν πράξη, οἱ ναῦλοι καθορίζονται μεταξύ τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν καί ὄχι μεταξύ τῶν κυβερνήσεων. Τό ἄρθρο 85, παράγραφος 1, καί τό ἄρθρο 86 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἔχουν ἐφαρμογή ἐπί τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν τόσο ἀπό νομικῆς ἀπόψεως ὅσο καί ἀπό πλευρᾶς πραγματικῶν περιστατικῶν· στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία ἡ Ἐπιτροπή θά εἶχε

ἀμφιβολίες ὡς πρός τό θέμα αὐτό, ὁ Λόρδος Bethell ἀνέφερε ὅτι θά ἦταν εὐτυχής ἄν ἐπληροφορεῖτο τούς λόγους τῶν ἀμφιβολιῶν αὐτῶν.

Τό ἄρθρο 89, παράγραφος 1 περίοδος πρώτη, δέν παρέχει ἄλλη ἐπιλογή στήν Ἐπιτροπή, παρά νά ἐνεργήσει, ἀσχέτως δυσχερειῶν ἀκόμα καί ἄν δέν ὑφίσταται κανονισμός περί ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτῶν. Ἡ φαινομενική ἔλλειψη θελήσεως, ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου, δημιουργίας συνθηκῶν πραγματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ στόν τομέα τῶν ἀεροπορικῶν μεταφορῶν, δέν ἀπαλλάσσει τήν Ἐπιτροπή ἀπό τίς ὑποχρεώσεις της, ἀλλά ἀντιθέτως τίς ἐπαυξάνει.

Ἡ παρέμβαση τῶν κυβερνήσεων ἔχει ἐντελῶς τυπικό χαρακτήρα· κατά γενικό κανόνα, ἐπικυρώνουν χωρίς συζήτηση τούς ναύλους πού ἔχουν συμφωνήσει οἱ ἀερομεταφορεῖς τους στό πλαίσιο τῆς IATA.

Ἐξ ἄλλου, τό γεγονός ὅτι οἱ κυβερνήσεις εἶναι ἀναμεμιγμένες σέ περιοριστικές πρακτικές δέν ἀποκλείει καθόλου τήν ἔρευνα ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς.

Οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες δέν δύνανται νά ὀχυρωθοῦν πίσω ἀπό τήν ἔγκριση τῶν κυβερνήσεών τους οὔτε οἱ κυβερνήσεις δύνανται νά ἀνέχονται ἤ νά διαιωνίζουν μία κατάσταση στήν ὁποία οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες, ἰδιωτικές ἤ δημόσιες, ἀποφεύγουν τήν ἐφαρμογή τῶν ἀνταγωνισμοῦ.

Ὅταν ἡ Ἐπιτροπή θεωρεῖ ὅτι ἔλαβε χώρα παράβαση τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 3, ὑποχρεοῦται νά ἀσκήσει προσφυγές κατά τῶν ἐν λόγω κρατῶν. Ἡ πρώτη προτεραιότης γιά τούς καταναλωτές, γιά τήν δημιουργία μιᾶς κοινῆς ἀγορᾶς καί τήν τήρηση τῶν κανόνων τῆς συνθήκης συνίσταται, πάντως, στήν ἄμεση λήψη μέτρων κατά τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν, οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ πραγματικές ὑπεύθυνες τῆς διαπράξεως καί τῆς διαιωνίσεως τῶν παραβάσεων τῶν κανόνων ἀνταγωνισμοῦ.

Ἐν συμπεράσματι, ὁ Λόρδος Bethell καλοῦσε τήν Ἐπιτροπή, σέ περίπτωση κατά τήν ὁποία δέν θά ἦταν σέ θέση, γιά οἱονδήποτε λόγο, νά ἱκανοποιήσει τό αἴτημά του, νά διατυπώσει τήν ἀπάντησή της ὑπό μορφή ἀποφάσεως δυναμένης νά προσβληθεῖ μέ προσφυγή ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 173.

Στήν ἀπό 17 Ἰουλίου 1981 ἀπάντησή της, ἡ Ἐπιτροπή ἐτόνιζε, ἰδίως, πρός τόν Λόρδο Bethell ὅτι οἱ δύο ἔρευνες, οἱ ὁποῖες διενεργήθσαν ἡ μία τό 1978, ἡ δέ ἄλλη πρόσφατα, τήν ὁδήγησαν στό συμπέρασμα ὅτι, στίς περισσότερες περιπτώσεις τά Κράτη μέλη φέρουν τήν ἀποκλειστική εὐθύνη γιά τόν τελικό καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων· ἡ συμμετοχή τῶν κυβερνήσεων συνίσταται, γενικῶς, στόν καθορισμό τῶν τιμῶν μέ αὐτόνομα μέτρα καί ὄχι μέ διαβουλεύσεις μεταξύ ἑταιριῶν. Συνεπῶς, κανένας λόγος δέν ὑφίσταται, κατ' ἀρχή, νά διερευνηθεῖ ἡ δραστηριότης εἴτε τῶν κρατῶν εἴτε τῶν ἑταιριῶν βάσει τοῦ ἄρθρου 85.

Ἡ Ἐπιτροπή εἶχε, πάντως, τήν πρόθεση νά ἐξετάσει λεπτομερέστερα, τόν τομέα αὐτό, καί στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία θά διεπίστωνε ὅτι «ἡ κρυπτομένη πραγματικότης στόν τομέα καθορισμοῦ τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων» εἶναι ἀντίθετη πρός τό ἄρθρο 5, τό ἄρθρο 90 καί/ἤ τό ἄρθρο 85 τῆς συνθήκης, θά ἐλάμβανε τά ἀναγκαῖα μέτρα, κατ' ἐφαρμογή τῶν διατάξεων αὐτῶν.

Ἡ Ἐπιτροπή ἐγνώριζε, ἐπί πλέον, στόν Λόρδο Bethell ὅτι διεβίβαζε ἐγγράφως τίς ἀπόψεις του στά Κράτη μέλη καί ὅτι θά ἐπέσυρε τήν προσοχή τῶν κυβερνήσεων οὕτως ὥστε, ἀκόμη καί ἄν οἱ ναῦλοι καθορίζονται νομίμως ἀπό τίς κυβερνήσεις μέ αὐτόνομα μέτρα καθορισμοῦ τῶν τιμῶν, νά μή καθορίζονται κατά τρόπο καταχρηστικό, ἀσυμβίβαστο μέ τό ἄρθρο 86.

Ἡ Ἐπιτροπή ἔκαμε ἐπίσης γνωστή τήν πρόθεσή της νά ὑποβάλει, στό ἄμεσο μέλλον, πρόταση ὁδηγίας ἐπί τῶν ἀντικειμενικῶν κριτηρίων πού πρέπει νά τηροῦν τά Κράτη μέλη ὅταν ἐγκρίνουν ἀεροπορικούς ναύλους. Προκειμένου γιά τίς ἴδιες τίς ἀεροπο-

ρικές έταιρίες, ή Έπιτροπή διενεργοῦσε ἔρευνα ὡς πρός τήν ὕπαρξη ὁρισμένων συμφωνιῶν, πού ἐπέβαλαν περιορισμούς στόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων.

II — Ἔγγραφη διαδικασία

Ὁ Λόρδος Bethell ἤσκησε, στίς 10 Σεπτεμβρίου 1981, προσφυγή μέ τήν ὁποία ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο:

α) νά ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή παρέλειψε νά ἐνεργήσει σέ ἀπάντηση τῆς περικοπῆς τῆς ἀπό 13ης Μαΐου ἐπιστολῆς του, ἡ ὁποία ἀνεφέρετο στήν ἐναρμονισμένη πρακτική τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ὡς πρός τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐντός τῆς Κοινότητος·

β) ἐπικουρικῶς, νά ἀκυρώσει τήν ἀνακοίνωση τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 εἴτε στό σύνολό της εἴτε κατά τό μέρος πού ἀναφέρει ὅτι οἱ κανόνες ἀνταγωνισμοῦ δέν ἐφαρμόζονται στίς ἀεροπορικές ἑταιρίες ὅσον ἀφορᾶ τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐντός τῆς Κοινότητος·

γ) νά λάβει οἱαδήποτε ἄλλα μέτρα, δυνάμει τῶν ἄρθρων 175, 173 ἤ 176 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, τά ὁποῖα τό Δικαστήριο θά ἔκρινε κατάλληλα·

δ) νά καταδικάσει τήν Ἐπιτροπή, σέ κάθε περίπτωση, στά δικαστικά ἔξοδα.

Μέ δικόγραφο πού κατέθεσε στίς 17 Νοεμβρίου 1981, ἡ Ἐπιτροπή, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 91, παράγραφος 1, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ἐζήτησε ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀποφανθεῖ ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς χωρίς νά εἰσέλθει στήν οὐσία τῆς ὑποθέσεως, νά κρίνει τήν προσφυγή ἀπαράδεκτη ὡς πρός τά τρία κύρια αἰτήματά της, καί νά καταδικάσει τόν προσφεύγοντα στά δικαστικά ἔξοδα.

Μέ τίς παρατηρήσεις του πού κατέθεσε στίς 29 Ἰανουαρίου 1982, ὁ Λόρδος Bethell ἐζήτησε ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀπορρίψει τήν ἔνσταση ἀπαραδέκτου τῆς Ἐπιτροπῆς καί νά τήν καταδικάσει στά δικαστικά ἔξοδα.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως, τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας, χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων, ἐπί μόνης τῆς ἐνστάσεως ἀπαραδέκτου.

Μέ διάταξη τῆς 17ης Φεβρουαρίου 1982, τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95, παράγραφος 1 καί 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ἀπεφάσισε νά παραπέμψει τήν ὑπόθεση ἐνώπιον τοῦ δευτέρου τμήματος πρός ἔκδοση ἀποφάσεως ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς.

Μέ διάταξη τῆς 17ης Φεβρουαρίου 1982, τό Δικαστήριο ἐπέτρεψε στήν κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου νά παρέμβη στήν δίκη πρός ὑποστήριξη τῶν αἰτημάτων τοῦ προσφεύγοντος.

Μέ ἄλλη διάταξη τῆς ἰδίας ἡμέρας, τό Δικαστήριο ἐπέτρεψε στίς ἑταιρίες Aer Lingus Limited, Compagnie nationale Air France, Linee Aeree Italiane SpA, British Airways Limited, British Caledonian Airways, Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV, Deutsche Lufthansa AG, Ὀλυμπιακή Ἀεροπορία, Société anonyme belge d'exploitation de la navigation aérienne καί Scandinavian Airways System νά παρέμβουν στήν δίκη, πρός ὑποστήριξη τῶν αἰτημάτων τῆς καθ' ἧς.

III — Ἰσχυρισμοί καί ἐπιχειρήματα, πού προεβλήθησαν ἀπό τούς διαδίκους στήν κυρία δίκη κατά τήν ἔγγραφη διαδικασία, ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς

1. Ἡ *Ἐπιτροπή,* καθ' ἧς ἡ προσφυγή στήν κυρία δίκη, καί ἡ ὁποία προέβαλε τήν ἔνσταση ἀπαραδέκτου, θεωρεῖ τήν προσφυγή ἀπαράδεκτη ἀπό πολλές ἀπόψεις.

Α — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τοῦ ἄρθρου 175 τῆς συνθήκης ΕΟΚ

α) Τό πρῶτο αἴτημα τοῦ προσφεύγοντος ἀφορᾶ τήν ἐνδεχομένη παράλειψη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία δέν ἐνήργησε σέ ἀπάντηση τῆς περικοπῆς τῆς ἀπό 13 Μαΐου 1981 ἐπι-

στολῆς τοῦ Λόρδου Bethell, πού ἀνεφέρετο στήν ἐναρμονισμένη πρακτική τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ὡς πρός τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐντός τῆς Κοινότητος. Ἀλλά, ὁάσει τοῦ ἄρθρου 175, παράγραφος 3, ὁ προσφεύγων δικαιοῦται νά προσφύγει στό Δικαστήριο μόνο ἄν ἡ Ἐπιτροπή, κατά παράβαση τῆς συνθήκης, παρέλειψε νά τοῦ ἀπευθύνει πράξη ἐκτός συστάσεως ἤ γνώμης.

6) Ὡς πρός τό κατά πόσον ἡ Ἐπιτροπή ὑπεῖχε τήν ὑποχρέωση νά ἀπευθύνει στόν προσφεύγοντα μία τέτοια πράξη, ἐνδείκνυται νά γίνουν οἱ ἀκόλουθες παρατηρήσεις:

— Ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου τῆς 18ης Ὀκτωβρίου 1979 (GEMA, 125/78 [1979] ECR 3173) ὁ αἰτῶν κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ 17 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμοῦ ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 85 καί 86 τῆς συνθήκης (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 08/001 σ. 25) δέν δικαιοῦται νά ἀξιώσει ἀπό τήν Ἐπιτροπή μία ὁριστική ἀπόφαση ὡς πρός τήν ὕπαρξη ἤ ἀνυπαρξία τῆς ἐνδεχομένης παραβάσεως a fortiori, ὁ προσφεύγων, ἡ προσφυγή τοῦ ὁποίου θεμελιώνεται ἐπί τοῦ ἄρθρου 89 τῆς συνθήκης, καί ὄχι ἐπί τοῦ κανονισμοῦ 17, δέν δύναται νά ὑποχρεώσει τήν Ἐπιτροπή, διά τοῦ ἄρθρου 175, νά ἐκδώσει αἰτιολογημένη ἀπόφαση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 89, παράγραφος 2, ἡ ὁποία νά ἔχει ὡς ἀποδέκτες τά Κράτη μέλη καί/ἤ τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες, καθ' ὅσον παρόμοια ἀπόφαση κατ' ἀνάγκην θά διεπίστωνε τήν ὕπαρξη ἤ ἀνυπαρξία τῆς παραβάσεως.

— Τό ἄρθρο 89 τῆς συνθήκης ὁρίζει, μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἐξετάζει «κατόπιν αἰτήσεως Κράτους μέλους ἤ αὐτεπαγγέλτως» τίς περιπτώσεις εἰκαζομένων παραβάσεων τῶν ἀρχῶν τῶν ἄρθρων 85 καί 86· δέν προβλέπει τήν ἴδια ἔννομη προστασία, σέ περίπτωση προσφυγῆς πού ἀσκεῖται ἀπό ἰδιώτη, μέ αὐτήν πού ἐξασφαλίζει ὁ ἐν λόγω ἰδιώτης δυνάμει τῶν κανονισμῶν ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων αὐτῶν. Κατά συνέπεια, ὁ προσφεύγων δέν δικαιοῦται νά ἀπαιτήσει ἐπιστολή πού νά ἀπορρίπτει τήν αἰτίασή του, ὀλιγότερο δέ ἀπόφαση μέ τό ἴδιο ἀντικείμενο. Ἐν πάση περιπτώσει, ἡ ἐπιστολή τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 δέν συνιστᾶ μέ κανέναν τρόπο ἀπόφαση, ἡ ὁποία ἀπορρίπτει τήν καταγγελία τοῦ προσφεύγοντος· περιέχει ἁπλῶς μία πρώτη ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί ὁρισμένων ζητημάτων πού ἀνεκίνησε ὁ προσφεύγων καί τόν πληροφορεῖ ἐπί τῶν πρώτων μέτρων ἐρεύνης πού ἐλήφθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 89.

— Τό ζήτημα κατά πόσον καταγγέλλων δύναται νά χρησιμοποιήσει τό ἄρθρο 175 τῆς συνθήκης, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ 17/62 ἤ τοῦ ἄρθρου 89 τῆς συνθήκης, γιά νά ὑποχρεώσει τήν Ἐπιτροπή νά λάβει προκαταρκτικά μέτρα στό πλαίσιο διαδικασίας πού ἐκινήθη ἐναντίον τρίτου λόγω παραβάσεως τῆς συνθήκης δέν τίθεται ἐν προκειμένω: μέ τήν ἀπό 17 Ἰουλίου 1981 ἐπιστολή της, ἡ Ἐπιτροπή ἐπληροφόρησε τόν προσφεύγοντα ὅτι ἄρχισε νά λαμβάνει τέτοια μέτρα.

γ) Ὅσον ἀφορᾶ τίς πράξεις, τίς ὁποῖες ὁ προσφεύγων ἐζήτησε ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά τοῦ ἀπευθύνει, τό διφορούμενο πού προκύπτει ἀπό τήν διαφορά μεταξύ τῆς προσκλήσεως νά ἐνεργήσει, πού ἀπηύθυνε στήν Ἐπιτροπή μέ τήν ἐπιστολή τῆς 13ης Μαΐου 1981, καί τήν αἰτίαση περί παραλείψεως, ἡ ὁποία διατυπώνεται μέ τήν προσφυγή, θά ἠδύνατο, καί μόνο αὐτό, νά θεωρηθεῖ ὡς λόγος ἀπαραδέκτου.

Ἐν πάση περιπτώσει, κατά τό μέτρο πού ὁ προσφεύγων ἐζήτησε, μέ τήν ἐπιστολή του τῆς 13ης Μαΐου 1981, νά ληφθοῦν εἰδικά μέτρα, ἡ Ἐπιτροπή καθώρισε ἀνεπισήμως τήν θέση της ἐκφράζοντας τήν θέλησή της

νά ἐνεργήσει καί πράγματι ἐνήργησε 6ασικά συμφώνως πρός τά αἰτηθέντα. Ἐφ' ὅσον ἡ θέση καί οἱ ἐνέργειες ἦσαν οἱ κατάλληλες γιά τό στάδιο πού εὑρίσκεται ἡ κατόπιν αἰτήσεως τοῦ προσφεύγοντος κινηθεῖσα διαδικασία, ἡ προσφυγή λόγω παραλείψεως εἶναι ἀπαράδεκτη.

— Ἡ Ἐπιτροπή, ὅπως ὑπεσχέθη, ἀπηυθύνθη στίς κυβερνήσεις καί τούς ἐξέθεσε τίς ἀπόψεις πού ἐξέφραζε στήν ἐπιστολή της πρός τόν προσφεύγοντα καί ἐτόνισε ὅτι, ἀκόμη καί ὅταν καθορίζονται νομίμως ἀπό τίς κυβερνήσεις μέ αὐτόνομα μέτρα, οἱ ἀεροπορικοί ναῦλοι δέν πρέπει νά ὁρίζονται καταχρηστικῶς κατά παράβαση τοῦ ἄρθρου 86.

— Ἡ Ἐπιτροπή, ὅπως ὑπεσχέθη, ἀπηυθύνθη στίς ἀεροπορικές ἑταιρίες, ἀναφερομένη στό ἄρθρο 89, καί ἐζήτησε λεπτομέρειες γιά τίς συμφωνίες πού συνῆψαν μεταξύ τους σέ ἄλλους ἐκτός τῶν ναύλων τομεῖς.

— Ἡ Ἐπιτροπή ἀνήγγειλε τήν πρόταση νομοθετικῶν μέτρων πού συμπίπτουν μέ τό περιεχόμενο τῆς αἰτήσεως πρός ἐνέργεια τοῦ προσφεύγοντος καί ἐνέκρινε, ἀφ' ἑνός μέν, πρόταση κανονισμοῦ περί τῶν λεπτομερειῶν ἐφαρμογῆς στίς ἀερομεταφορές τῶν ἄρθρων 85 καί 86 τῆς συνθήκης, καί ἀφ' ἑτέρου, πρόταση ὁδηγίας περί ναύλων στίς τακτικές ἀερομεταφορές μεταξύ Κρατῶν μελῶν.

Ἡ Ἐπιτροπή ἔχει ἐπίγνωση τοῦ κινδύνου παραβάσεως τῶν κανόνων ἀνταγωνισμοῦ πού συνεπάγεται ἡ στενή σχέση μεταξύ τῶν κυβερνήσεων καί τῶν ἐθνικῶν ἀεροπορικῶν τους ἑταιριῶν· καί ἀσφαλῶς δέν θεωρεῖ ὅτι στερεῖται ἐννόμων μέσων γιά νά ἐνεργήσει εὐθέως κατά τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν· ἄρχισε νέα ἔρευνα καί προσπαθεῖ νά συγκεντρώσει τά ἀναγκαῖα στοιχεῖα πού ἀναιροῦν ἤ ἐπιβεβαιώνουν τήν ἀρχική της ἄποψη. Ἡ ἄποψη τῆς Ἐπιτροπῆς δέν δύναται, στό παρόν στάδιο, νά εἶναι ὁριστική.

Ἡ στάση τῆς Ἐπιτροπῆς καί οἱ ἐνέργειές της εἶναι οἱ ἁρμόζουσες στό παρόν στάδιο τῆς διαδικασίας πού ἐκινήθη κατόπιν αἰτήσεως τοῦ προσφεύγοντος· ἡ προσφυγή πού ἠσκήθη 6άσει τοῦ ἄρθρου 175 εἶναι ἀπαράδεκτη καθ' ὅσον ἀφορᾶ τήν εἰδική αἴτηση πρός τήν Ἐπιτροπή ὅπως ἐνεργήσει.

Κατά τό μέτρο πού ὁ προσφεύγων εἶχε ἐκφράσει τήν εὐχή γιά μία διαφορετική προσέγγιση ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς, μία τέτοια εὐχή δέν δύναται νά ἱκανοποιηθεῖ μέσω προσφυγῆς πού ἀσκεῖται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 175, παράγραφος 2, ὅπως προκύπτει ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου τῆς 13ης Ἰουλίου 1971 *(Komponistenverband,* 8/71/1971/ECR 705).

Τέλος, ἡ περικοπή τῆς ἐπιστολῆς τῆς 13ης Μαΐου 1981 πού ἀναφέρεται στήν ἐναρμονισμένη πρακτική μεταξύ ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν στόν τομέα τῶν ναύλων δέν συνιστᾶ αἴτηση ἀπευθυνομένη στήν Ἐπιτροπή γιά νά ἐνεργήσει καί ἡ τελευταία δέν ὑπέχει καμμία ὑποχρέωση νά κάμει γνωστή τήν ἄποψή της ὡς πρός τίς σκέψεις πού ἐκθέτουν ὑπήκοοι κρατῶν τῆς Κοινότητος ἐπί πραγματικῶν ἢ νομικῶν ζητημάτων· ἐν πάση περιπτώσει, δέν δύναται νά ὑποχρεωθεῖ νά τό πράξει κατόπιν προσφυγῆς δυνάμει τοῦ ἄρθρου 175. Κατά τό μέτρο πού ἡ προσφυγή ἔχει ὡς ἀντικείμενο τήν ἐπιβεβαίωση ὅτι ἡ Ἐπιτροπή συμφωνεῖ μέ τήν περικοπή τῆς ἐπιστολῆς τοῦ προσφεύγοντος πού περιέχει σκέψεις ἐπί πραγματικῶν καί νομικῶν ζητημάτων, ἡ προσφυγή δυνάμει τοῦ ἄρθρου 175 εἶναι ἀπαράδεκτη.

Β — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τοῦ ἄρθρου 173 τῆς συνθήκης ΕΟΚ

α) Ἀντιθέτως πρός τόν ἰσχυρισμό τοῦ προσφεύγοντος, ἡ Ἐπιτροπή δέν ἐθεώρησε

καθόλου μέ τήν ἐπιστολή της τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 ὅτι οἱ κανόνες ἀνταγωνισμοῦ δέν ἔχουν ἐφαρμογή ἐπί τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ὅσον ἀφορᾶ τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐντός τῆς Κοινότητος.

6) Ὅπως προκύπτει ἀπό τό γράμμα τῶν ἄρθρων 175 καί 173 καθώς καί ἀπό τήν νομολογία τοῦ Δικαστηρίου, ἡ υἱοθέτηση μιᾶς θέσεως ἤ μιᾶς πράξεως εἰς ἀπάντηση προσκλήσεως γιά νά ἐνεργήσει δυνάμει τοῦ ἄρθρου 175, δέν συνιστᾶ πράξη δυναμένη νά προσβληθεῖ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ἀπό ἰδιώτη, βάσει τοῦ ἄρθρου 173.

γ) Ὅσον ἀφορᾶ τά κριτήρια πού ἐδέχθη ἡ νομολογία τοῦ Δικαστηρίου γιά νά προσδιορισθεῖ ἄν μία ἐπιστολή δύναται, ἀπό τήν φύση της νά συνιστᾶ ἀπόφαση, πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ ὅτι ἄν καί προήρχετο ἀπό τήν ἁρμοδία ἀρχή, ἡ ἐπιστολή τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 δέν ἀνταποκρίνεται πρός τά ἄλλα κριτήρια.

Ἡ ἐπιστολή δέν παράγει ἔννομα ἀποτελέσματα ὡς πρός τόν προσφεύγοντα: ἐκφράζει τήν προσωρινή γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῆς πραγματικῆς καί νομικῆς καταστάσεως ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀνταγωνισμό στόν τομέα τῶν ἀερομεταφορῶν: ἀναγγέλλει ὁρισμένες πρωτοβουλίες στό πλαίσιο ἐρεύνης πού διεξάγεται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 89 τῆς συνθήκης, ἀλλά οἱ πρωτοβουλίες αὐτές δέν ἐπιφέρουν ἰδιαίτερη μεταβολή στήν ἔννομη κατάσταση τῶν ἐπιδίκων ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ἤ κυβερνήσεων καί, *a fortiori*, δέν συνεπάγονται ἔννομα ἀποτελέσματα πού θίγουν τά συμφέροντα τοῦ προσφεύγοντος ἤ τόν δεσμεύουν.

Ἡ ἐπιστολή τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 δέν σημαίνει μέ κανέναν τρόπο τό τέλος μιᾶς διαδικασίας· ἀντιθέτως, ἀναγγέλλει τήν ἀρχή μιᾶς διαδικασίας βάσει τοῦ ἄρθρου 89 τῆς συνθήκης.

Ἡ υἱοθετηθεῖσα ἀπό τήν Ἐπιτροπή ἄποψη δέν εἶναι ὁριστική· δέν δύναται νά εἶναι ὁριστική σ' ἕνα τόσο πρώιμο στάδιο τῆς ἐρεύνης. Ἡ ἐπιστολή, χωρίς νά ἀποτελεῖ ἀπόρριψη τῶν αἰτιάσεων τοῦ προσφεύγοντος, συνιστᾶ οὐσιαστικά προσωρινό μέτρο.

Τέλος, ὁ τύπος τῆς ἐπιστολῆς δέν εἶναι τέτοιος ὥστε νά δύναται νά χαρακτηρισθεῖ ὡς ἀπόφαση.

Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους, ἡ ἐπιστολή πού ἡ Ἐπιτροπή ἀπηύθυνε στόν προσφεύγοντα στίς 17 Ἰουλίου 1981, δέν συνιστᾶ ἀπόφαση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 189 τῆς συνθήκης καί δέν δύναται νά προσβληθεῖ ἀπό αὐτόν βάσει τοῦ ἄρθρου 173.

Γ — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τῶν ἄρθρων 175, 173 καί 176 τῆς συνθήκης ΕΟΚ

α) Ἡ Ἐπιτροπή εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἄν ἡ προσφυγή εἶναι ἀπαράδεκτη ὡς πρός τά δύο πρῶτα αἰτήματα κατ' ἀνάγκην εἶναι ἀπαράδεκτη καί ὡς πρός τό τρίτο.

6) Τό τελευταῖο εἶναι, ἐν πάση περιπτώσει, ἀπαράδεκτο καθ' ἑαυτό: ἀπό τά ἄρθρα 173 καί 174 τῆς συνθήκης προκύπτει ὅτι, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 173, τό μόνο πού δύναται νά ἐπιτύχει ἀπό τό Δικαστήριο εἶναι ἡ ἀκύρωση τῆς προσβαλλομένης πράξεως. Ἐξ ἄλλου, ἡ μόνη ἐφικτή ἀποκατάσταση, βάσει τοῦ ἄρθρου 175, εἶναι ἡ ἀναγνώριση ὅτι ἡ καταγγελλομένη παράλειψη εἶναι παράνομη. Τό Δικαστήριο δέν δύναται νά ἐκδώσει ἀπόφαση πού βαίνει πέρα ἀπό τά δύο αὐτά μέτρα.

Τό ἄρθρο 176 ὁρίζει ρητῶς ὅτι τό κοινοτικό ὄργανο γιά τό ὁποῖο πρόκειται ὀφείλει νά λάβει τά μέτρα πού συνεπάγεται ἡ ἐκτέλεση τῆς ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου· τό Δικαστήριο δέν δύναται νά ἐνεργήσει τό ἴδιο βάσει τῆς διατάξεως αὐτῆς.

2. Ὁ *Λόρδος Bethell*, προσφεύγων στήν κυρία δίκη καί καθ' οὗ ἡ ἔνσταση ἀπαραδέκτου, θεωρεῖ τούς προβαλλομένους ἀπό τήν Ἐπιτροπή λόγους ἀπαραδέκτου ὡς ἀβασίμους στό σύνολό τους.

α) Ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔλαβε θέση οὔτε ἐνήργησε σχετικά μέ τό οὐσιαστικό ἀντικείμενο τῆς καταγγελίας του, ἤτοι τήν παράβαση ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες τοῦ ἄρθρου 85 τῆς συνθήκης κατά τόν καθορισμό τῶν ναύλων. Ἡ διατύπωση τῆς ἀπό 17 Ἰουλίου 1981 ἐπιστολῆς τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπί τοῦ σημείου αὐτοῦ, ἐξεταζομένη ὑπό τό πρίσμα τῶν προηγουμένων της δηλώσεων καί μέτρων, εἶναι τόσο σκοτεινή καί ἀκατανόητη ὥστε δέν δύναται νά θεωρηθεῖ ὅτι ἔλαβε θέση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 175 τῆς συνθήκης. Κατά τό μέτρο πού τό γράμμα τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναφέρεται σέ ἐπανεξέταση τοῦ θέματος, οἱ ἀναληφθεῖσες ἐνέργειες καί ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἡ Ἐπιτροπή χαρακτηρίζει τίς ἐνέργειες αὐτές ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου καταδεικνύουν ὅτι τό ἀποφασιστικό ἐπιχείρημα τοῦ προσφεύγοντος δέν ὑπῆρξε ἀντικείμενο νέας προσεγγίσεως.

β) Ὁ προσφεύγων δέν ἐπιδιώκει νά ἐπιτύχει τήν ἔκφραση γνώμης ἀπό τήν Ἐπιτροπή καί ἡ θέση του δέν εἶναι καθόλου διφορούμενη: καταγγέλλει ὅτι αὐτός καί οἱ ἐκλογεῖς του θλάπτονται λόγω τῶν παραβάσεων, ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες, τοῦ ἄρθρου 89 καί καλεῖ τήν Ἐπιτροπή εἴτε νά κινήσει τήν προβλεπομένη ἀπό τό ἄρθρο 89 διαδικασία γιά νά θεραπεύσει τήν κατάσταση εἴτε νά ἐξηγήσει σαφῶς τούς λόγους τῆς παραλείψεώς της.

γ) Κατά τό μέτρο πού ἡ ἀπό 17 Ἰουλίου 1981 ἐπιστολή τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνεκοίνωσε καί ἐπιβεβαίωνε τήν ὁριστική λήψη θέσεως ὅσον ἀφορᾶ τήν μή ὕπαρξη παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 85, παράγραφος 1, κατά τόν καθορισμό τῶν ναύλων ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες ὁ προσφεύγων ζητεῖ τήν ἀκύρωση τῆς θέσεως αὐτῆς, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 173. Μέ τήν ἀπό 13 Μαΐου 1981 ἐπιστολή του, ἐζήτησε ρητῶς ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐπιτροπῆς, ἄν ἦταν ἀρνητική, νά ληφθεῖ ὑπό μορφή ἀποφάσεως, δυναμένης νά προσβληθεῖ μέ προσφυγή.

Α — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τοῦ ἄρθρου 175

α) Ἡ κυρία ἀνησυχία τοῦ προσφεύγοντος, ἐπί τῆς ὁποίας ἐστήριξε τήν ἀπό 13 Μαΐου 1981 πρόσκλησή του πρός τήν Ἐπιτροπή γιά νά ἐνεργήσει καί πού ἀποτελεῖ τήν οὐσία τῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου διαδικασίας, ἀφορᾶ τήν πραγματική ἀπουσία ἀνταγωνισμοῦ μεταξύ τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ἐντός τῆς Κοινότητος ὡς ἀποτέλεσμα τῶν συμφωνιῶν καί τῆς ἐναρμονισμένης πρακτικῆς μεταξύ τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν, καί πού συνιστᾶ τήν ἐκ μέρους τους παράβαση τοῦ ἄρθρου 85, παράγραφος 1· τό συμπέρασμα αὐτό δέν ἐπηρεάζεται οὔτε ἀπό τήν περιορισμένη συμμετοχή τῶν κυβερνήσεων στόν καθορισμό τῶν τιμῶν οὔτε ἀπό τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 90 τῆς συνθήκης. Γιά τόν λόγο αὐτό ὁ προσφεύγων ἐζήτησε, στίς 13 Μαΐου 1981, ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά ἐξαγγείλει, ἐπί τέλους, τήν πρόθεσή της νά λάβει τά προβλεπόμενα ἀπό τό ἄρθρο 89 μέτρα καί νά ζητήσει χωρίς καθυστέρηση πληροφορίες καί ἐξηγήσεις ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες· ἐπί τῆς βάσεως αὐτῆς προσέφυγε στό Δικαστήριο ἀπό τό ὁποῖο ζητεῖ νά ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή παρέλειψε νά ἐνεργήσει εἰς ἀπάντηση τῆς περικοπῆς τῆς ἐπιστολῆς του, πού ἀνεφέρετο στήν ἐναρμονισμένη πρακτική μεταξύ τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν στόν τομέα τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἐντός τῆς Κοινότητος.

β) Μέχρι τίς 17 Ἰουλίου 1981, ἡ Ἐπιτροπή ἠρνεῖτο νά δεχθεῖ ὅτι οἱ ἴδιες οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες ἠδύναντο νά εἶναι ἀναμεμιγμένες σέ παραβάσεις τοῦ ἄρθρου 85, παράγραφος 1, ὡς πρός τόν καθορισμό τῶν ναύλων· ἀντιθέτως, ἐθεωροῦσε ὅτι οἱ ναῦλοι καθορίζονται ἀπό τά Κράτη μέλη καί συνιστοῦν αὐτόνομα μέτρα καθορισμοῦ τῶν τιμῶν. Ἐξακολουθοῦσε νά ἐπιφυλάσσει τήν δυνατότητα ἐνεργείας κατά τῶν Κρατῶν μελῶν, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 90

τῆς συνθήκης, λόγω τοῦ ὅτι διετήρησαν ἐν ἰσχύι διατάξεις ἀντίθετες πρός τούς κανόνες ἀνταγωνισμοῦ.

Ὑπό τό φῶς τῶν σκέψεως αὐτῶν, ἡ στάση πού υἱοθέτησε ἡ Ἐπιτροπή στήν ἐπιστολή της τῆς 17ης Ἰουλίου 1981, χωρίς νά συνιστᾶ λήψη θέσεως ἤ πράξη κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 175 τῆς συνθήκης, δέν δύναται παρά νά θεωρηθεῖ ὡς ἀπόπειρα, πού πιθανῶς δικαιολογεῖται ἀπό πολιτικές μᾶλλον παρά ἀπό νομικές σκέψεις, νά χρησιμοποιήσει ὅρους πού δύνανται νά ἐννοηθοῦν ὑπό οἱαδήποτε ἔννοια εὔχονται οἱ συντάκτες τους.

Ἐξ ἄλλου, οἱ διάφορες προτάσεις πού ἐπεξειργάσθη ἀργότερα ἡ Ἐπιτροπή, δέν εἶναι, στήν καλύτερη περίπτωση, ἀσυμβίβαστες πρός τήν ἄποψη τοῦ προσφεύγοντος· στήν χειρότερη περίπτωση, ὁρισμένες ἀπό αὐτές συνεπάγονται ἀπόρριψη τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. Ἐν πάση περιπτώσει, καμμία ἀπό αὐτές δέν ἀνταποκρίνεται στήν αἴτησή του πρός τήν Ἐπιτροπή γιά νά ἐνεργήσει.

γ) Τόσο μέ τήν ἐπιστολή του τῆς 13ης Μαΐου 1981 ὅσο καί μέ τήν προσφυγή του ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, ὁ προσφεύγων σαφῶς ἐζήτησε ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά διερευνήσει εἰδικές περιπτώσεις καί νά ἐπιβάλει κυρώσεις, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 89 τῆς συνθήκης, καί ὑπέδειξε μέ ἀκρίβεια τίς εἰκαζόμενες παραβάσεις τῶν κανόνων ἀνταγωνισμοῦ τῆς συνθήκης πού διέπραξαν οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες. Δέν ὑφίσταται καμμία ἀμφιβολία ἐπ' αὐτοῦ· ἡ αἴτηση τοῦ προσφεύγοντος δέν δύναται νά θεωρηθεῖ ὡς σιωπηρή αἴτηση διατυπώσεως γνώμης.

δ) Ἡ γραμματική βάση τῆς ἀποφάσεως *GEMA*, στήν ὁποία στηρίζεται ἡ Ἐπιτροπή, προδήλως δέν ἔχει ἐφαρμογή ἐν προκειμένω: τά μέτρα ἐφαρμογῆς, τά ὁποῖα ἐπιδιώκει νά ἐπιτύχει ὁ προσφεύγων, ἐλλείψει διαδικαστικοῦ κανονισμοῦ πού νά ἐφαρμόζεται στίς ἀεροπορικές μεταφορές, θά ἔπρεπε νά ληφθοῦν βάσει τοῦ ἄρθρο 89 τῆς συνθήκης, καί ὄχι βάσει τῶν κανονισμῶν ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 85 καί 86. Ἡ προσφυγή δέν ἐπιδιώκει νά ἐπιτύχει, ὡς ἄμεσο ἀποτέλεσμα, τήν ἀναγνώριση ἀπό τό Δικαστήριο ὅτι ἡ Ἐπιτροπή παρέλειψε νά λάβει ἀπόφαση ἐπί τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 89 στό θέμα τοῦ καθορισμοῦ τῶν ναύλων τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν, ἡ ὁποία νά ἀντικατοπτρίζει τήν ἄποψη τοῦ προσφεύγοντος· στό παρόν στάδιο, ὁ προσφεύγων ζητεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά κινήσει ἁπλῶς τήν προβλεπομένη ἀπό τό ἄρθρο 89 διαδικασία. Ἄν ἡ Ἐπιτροπή, κατά τήν ἐξέλιξη τῆς διαδικασίας, καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι δέν ὑφίσταται παράβαση ἤ ὅτι δύναται νά γίνει ἐξαίρεση δυνάμει τοῦ ἄρθρου 85, παράγραφος 3, θά ὑφίσταται ἀρκετός χρόνος γιά νά ἐξετασθεῖ κατά πόσον τό συμπέρασμα αὐτό δύναται νά ἐλεγχθεῖ ἀπό τό Δικαστήριο.

ε) Ἡ ἀπουσία διαδικαστικοῦ κανονισμοῦ στόν τομέα τῶν ἀερομεταφορῶν δέν δύναται νά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν στέρηση τῶν πολιτῶν ἀπό κάθε δικαίωμα, ὑποκείμενο στόν ἔλεγχο τοῦ Δικαστηρίου, νά προσφεύγει στήν Ἐπιτροπή στό θέμα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ· τό δικαίωμα προσφυγῆς τῶν ἰδιωτῶν πού ἔχουν νόμιμο συμφέρον πρέπει νά συνάγεται ἀπό τίς συνδυασμένες διατάξεις τῶν ἄρθρων 175 καί 89. Εἶναι πρός τό συμφέρον τόσο τῆς καλῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ὅσο καί τῆς ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 85 καί 86, τά πρόσωπα πού θίγονται ἀπό τόν καθορισμό τῶν ναύλων τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν, κατά παράβαση τοῦ ἄρθρου 85, παράγραφος 1, νά εἶναι σέ θέση νά κινήσουν τήν διαδικασία ἄν ἡ αἴτησή τους δέν γίνει, ἐν ὅλω ἤ ἐν μέρει, δεκτή.

στ) Καμμία σύγκριση δέν εἶναι δυνατή μεταξύ τῆς δράσεως πού ἀνέλαβε ἡ Ἐπιτροπή στήν ὑπόθεση *Komponistenverband*,

στήν όποία ένήργησε ούσιαστικά γιά νά ίκανοποιήσει τό συμφέρον γιά τό όποῖο έπεδιώκετο προστασία, καί τῶν διστακτικῶν καί άσαφῶν μέτρων πού διατείνεται ὅτι ἔχει λάβει ἐν προκειμένω, εἰς ἀπάντηση τῶν καταγγελιῶν τοῦ προσφεύγοντος. Στήν προκειμένη ὑπόθεση, ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔλαβε καμμία θέση οὔτε καί ἐνήργησε.

Β — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τοῦ ἄρθρου 173

Ἄν ἡ ἐπιστολή τῆς 17ης Ἰουλίου 1981 πρέπει νά ἑρμηνευθεῖ ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔλαβε θέση σχετικά μέ τόν αὐτόνομο καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἀπό τίς κυβερνήσεις, καμμία προσφυγή δέν εἶναι δυνατή βάσει τοῦ ἄρθρου 173· ἀντιθέτως, ἄν σημαίνει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή ἔλαβε θέση ἐπ' αὐτοῦ, ἡ προσφυγή εἶναι δυνατή.

Γ — Ὡς πρός τήν στήριξη τῆς προσφυγῆς ἐπί τοῦ ἄρθρου 176

Ἐναπόκειται στό Δικαστήριο νά ἀποφασίσει ποῖο μέτρο θεωρεῖ κατάλληλο σέ περίπτωση πού θά ἔκρινε παραδεκτή τήν προσφυγή δυνάμει εἴτε τοῦ ἄρθρου 175 εἴτε τοῦ ἄρθου 173.

IV — Προφορική διαδικασία

Ἡ Ἐπιτροπή, ἐκπροσωπουμένη ἀπό Bastiaan van der Esch, ὁ Λόρδος Bethell, ἐκπροσωπούμενος ἀπό τόν δικηγόρο Ian S. Forrester, καί οἱ παρεμβαίνουσες ἀεροπορικές ἑταιρίες, ἐκπροσωπούμενες ἀπό τόν δικηγόρο Eduard Marissens, ἀνέπτυξαν προφορικῶς τίς παρατηρήσεις τους ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς ἀγωγῆς καί τίς ἀπαντήσεις τους ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού ἔθεσε τό Δικαστήριο, στήν συνεδρίαση τῆς 18ης Μαΐου 1982.

Οἱ παρεμβαίνουσες ἀεροπορικές ἑταιρίες ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ προσφυγή εἶναι ἀπαράδεκτη ἀπό πολλές ἀπόψεις.

Εἶναι ἀπαράδεκτη ὑπό τό πρῖσμα τοῦ ἄρθρου 175, διότι ὁ προσφεύγων δέν ἐδικαιοῦτο νά ζητήσει ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά τοῦ ἀπευθύνει μία ἀπόφαση καί διότι οὐδεμία διάταξη κοινοτικοῦ δικαίου τοῦ παρέχει ἐν προκειμένω τό δικαίωμα ἀσκήσεως προσφυγῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου.

Ἡ προσφυγή εἶναι ἀπαράδεκτη ὑπό τό πρῖσμα τοῦ ἄρθρου 173, καθ' ὅσον στρέφεται ἐναντίον μέτρου πού δέν ἔχει τόν χαρακτήρα ἀποφάσεως.

Οἱ ἄλλες ἐνστάσεις πού ὑπέβαλε ἡ Ἐπιτροπή δέν ἐμπίπτουν στήν προκαταρκτική ἐξέταση δικονομικῶν πλευρῶν τῆς προσφυγῆς, ἀλλά ὁδηγοῦν στήν ἐξέταση τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως· τό Δικαστήριο ἰδίως, δέν δύναται, στό παρόν στάδιο, νά ἀποφανθεῖ κατά πόσον ἡ Ἐπιτροπή ἐνήργησε κατόπιν τῆς αἰτήσεως τοῦ προσφεύγοντος. Ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔχει ἁρμοδιότητα νά ἐνεργήσει: οἱ κανόνες περί ἀνταγωνισμοῦ δέν ἐφαρμόζονται στόν τομέα τῶν μεταφορῶν: ἡ Ἐπιτροπή δέν ἔχει καμμία ἁρμοδιότητα στόν τομέα αὐτό καί οἱαδήποτε ἐνέργεια ἐκ μέρους της θά ἀπετέλει κατάχρηση ἐξουσίας.

Ὁ γενικός εἰσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του στήν συνεδρίαση τῆς 6ης Μαΐου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ δικόγραφο πού κατέθεσε στήν γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου στίς 10 Σεπτεμβρίου 1981, ὁ Λόρδος Bethell ἤσκησε, βάσει τοῦ ἄρθρου 175, παράγραφος 3, τῆς

συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή μέ τήν όποία ζητεῖται νά ἀναγνωρισθεῖ ὅτι ἡ Ἐπιτροπή, κατά παράβαση τῆς συνθήκης, παρέλειψε νά λάβει μέτρα κατά τῆς ἐναρμονισμένης πρακτικῆς πού κατά τούς ἰσχυρισμούς τοῦ προσφεύγοντος ὑφίσταται μεταξύ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ὅσον ἀφορᾶ τούς ναύλους, στόν τομέα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν, μολονότι τῆς ἐζητήθη νά ἐνεργήσει μέ τήν ἀπό 13 Μαΐου 1981 ἐπιστολή τοῦ προσφεύγοντος.

2 Ἐπικουρικῶς, ὁ προσφεύγων ζητεῖ ἀπό τό Δικαστήριο, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 173, παράγραφος 2, νά ἀκυρώσει τήν ἀνακοίνωση τῆς 17ης Ἰουλίου 1981, πού συνιστᾶ ἀπάντηση στήν ἀπό 13 Μαΐου 1981 ἐπιστολή του, μέ τήν ὁποία ἡ Ἐπιτροπή ἠρνήθη νά ἐνεργήσει συμφώνως πρός τά αἰτηθέντα.

Ἐπί τοῦ ἱστορικοῦ τῆς διαφορᾶς

3 Ἀπό τήν δικογραφία προκύπτει ὅτι ὁ Λόρδος Bethell, πού εἶναι μέλος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων καί πρόεδρος τοῦ σωματείου «Freedom of the skies Campaign», ἀπό ὁρισμένου χρόνου διεξάγει ἐκστρατεία κατά τῶν συμφωνιῶν καί τῆς ἐναρμονισμένης πρακτικῆς πού, κατά τούς ἰσχυρισμούς του, ὑφίστανται ὡς πρός τούς ναύλους ἐπιβατῶν μεταξύ ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν, οἱ ὁποῖες διενεργοῦν τακτικές πτήσεις στήν Εὐρώπη.

4 Μέ ἐπιστολή πού ἀπηύθυνε στήν Ἐπιτροπή στίς 13 Μαΐου 1981, ἀφοῦ ἐξέθεσε τό πρόβλημα στό σύνολό του, ὁ προσφεύγων παρεπονεῖτο ὅτι ἡ Ἐπιτροπή δέν προέβη σέ καμμία ἐνέργεια γιά νά θέσει τέρμα στήν κατάσταση αὐτή καί ἐζήτει «νά κάμει ἡ Ἐπιτροπή τό πρῶτο βῆμα, ἐκπληρώνοντας τήν ὑποχρέωση πού ὤφειλε νά ἔχει ἐκπληρώσει στό παρελθόν, νά ἀνακοινώσει δέ ὅτι πρόκειται νά ἐνεργήσει δυνάμει τοῦ ἄρθρου 89» τῆς συνθήκης ΕΟΚ, «καί νά ἀρχίσει νά ἐνεργεῖ, ζητώντας πληροφορίες καί ἐπεξηγήσεις ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες». Καταλήγοντας ὁ Λόρδος Bethell προειδοποιοῦσε τήν Ἐπιτροπή ὅτι εἶχε τήν πρόθεση νά προσφύγει ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου δυνάμει τῶν ἄρθρων 173 ἤ 175 τῆς συνθήκης, στήν περίπτωση πού ἡ Ἐπιτροπή θά παρέλειπε νά προβεῖ στίς ἐνέργειες πού ἐκεῖνος θεωροῦσε κατάλληλες.

5 Μέ ἐπιστολή τῆς 17ης Ἰουλίου 1981, ὁ γενικός διευθυντής ἀνταγωνισμοῦ ἐξήγησε στόν προσφεύγοντα τήν θέση τῆς Κοινότητος σχετικά μέ τό πρόβλημα πού ἀνεκίνησε μέ τήν ἐπιστολή του τῆς 13ης Μαΐου 1981, κατά τό μέτρο πού

ἀναφέρεται στόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων. Ἐπεσήμανε σχετικῶς ὅτι μία πρόσφατη μελέτη τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων, ἡ ὁποία διεξήχθη ἀπό τήν Ἐπιτροπή σέ συνεργασία μέ κυβερνητικούς ἐμπειρογνώμονες, κατέδειξε ὅτι στίς περισσότερες περιπτώσεις τήν ἀποκλειστική εὐθύνη γιά τόν τελικό καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων φέρουν τά Κράτη μέλη καί, ἐπομένως, δέν ὑφίστατο κατ' ἀρχήν λόγος νά ἐρευνηθεῖ ἡ δραστηριότης τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν ὑπό τό ἄρθρο 85. Πάντως, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τίς ἰδιαίτερες σχέσεις πού ὑφίστανται μεταξύ τῶν κρατῶν καί τῶν ἑταιριῶν, ἡ Ἐπιτροπή εἶχε τήν πρόθεση νά συνεχίσει τήν ἐξέταση τοῦ θέματος ὑπό τό φῶς τῶν ἄρθρων 5 καί 90 τῆς συνθήκης, ἐν συνδυασμῷ μέ τό ἄρθρο 86, λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τό γεγονός ὅτι οἱ περισσότερες ἀεροπορικές ἑταιρίες πού ἐκτελοῦν τακτικά δρομολόγια εὑρίσκονται σέ δεσπόζουσα θέση ἐντός τῆς κοινῆς ἀγορᾶς. Ἀφοῦ ἐτόνισε τίς δυσχέρειες καί περιπλοκές πού ἐμφανίζει μία ἀνάλυση πού ἀποβλέπει στήν ἀπόδειξη τοῦ καταχρηστικοῦ χαρακτήρα τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων, ὁ γενικός διευθυντής πληροφοροῦσε τόν προσφεύγοντα γιά τίς προτεινόμενες ἀπό τήν Ἐπιτροπή μελλοντικές της ἐνέργειες: διαβίβαση πρός τό Συμβούλιο ἐκθέσεως ἐπί τῶν ἐρευνῶν πού διεξήγαγε· ἀνακοίνωση πρός τά Κράτη μέλη μέ τήν ὁποία νά ἐπισύρει τήν προσοχή τους στό γεγονός ὅτι οἱ ἀεροπορικοί ναῦλοι δέν θά πρέπει νά καθορίζονται κατά τρόπο καταχρηστικό καί, ἐπομένως, κατά παράβαση τοῦ ἄρθρου 86, ἀνακοίνωση πρός τίς ἑταιρίες βάσει τοῦ ἄρθρου 89 τῆς συνθήκης, μέ τήν ὁποία θά ζητεῖ ἀπό αὐτές λεπτομερεῖς πληροφορίες ἐπί τῶν διαφόρων συμφωνιῶν καί κοινῶν κανόνων πού ἀφοροῦν τίς ἀερομεταφορές, ὑποβολή πρός τό Συμβούλιο σχεδίου ὁδηγίας περί τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων καί σχεδίου κανονισμοῦ περί ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρων 85 καί 86 τῆς συνθήκης στίς ἀερομεταφορές, πρός συμπλήρωση τοῦ κανονισμοῦ 17/62.

6 Ὁ Λόρδος Bethell δέν ἔμεινε ἱκανοποιημένος ἀπό τήν ἀπάντηση αὐτή καί ἤσκησε, στίς 10 Σεπτεμβρίου 1981, προσφυγή στηριζομένη, ὅπως ἀνεφέρθη ἀνωτέρω, στό ἄρθρο 175, ἢ ἐπικουρικῶς, στό ἄρθρο 173 τῆς συνθήκης.

7 Μέ τήν ἀπό 17 Νοεμβρίου 1981 αἴτησή της ἡ Ἐπιτροπή προέβαλε, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 91 τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ἔνσταση ἀπαραδέκτου καί ἐζήτησε ἀπό τό Δικαστήριο νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῆς ἐνστάσεως χωρίς νά εἰσέλθει στήν συζήτηση ἐπί τῆς οὐσίας.

8 Ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καί ὁρισμένοι ἀερομεταφορεῖς, στούς ὁποίους περιλαμβάνονται οἱ κυριότερες εὐρωπαϊκές ἀεροπορικές ἑταιρίες, ἐζήτησαν νά παρέμβουν στήν δίκη. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἐδήλωσε ὅτι παρεμβαίνει πρός ὑποστήριξη τοῦ αἰτήματος τοῦ Λόρδου Bethell

περί ἀκυρώσεως τῆς ἀπό 17 Ἰουλίου 1981 ἀνακοινώσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, κατά τό μέτρο πού ἀναφέρει ὅτι τό ἄρθρο 85 δέν ἔχει ἐφαρμογή ὅσον ἀφορᾶ τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων. Ἀπό τήν πλευρά τους, οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες παρενέβησαν πρός ὑποστήριξη τῶν ἰσχυρισμῶν τῆς Ἐπιτροπῆς.

9 Ἀποδεχόμενο τήν αἴτηση τῆς Ἐπιτροπῆς, τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε νά ἐξετάσει προκαταρκτικῶς τήν ἔνσταση ἀπαραδέκτου. Κατόπιν τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, μέ διάταξη τῆς 17ης Φεβρουαρίου, τό Δικαστήριο παρέπεμψε τήν ἐκδίκαση τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δευτέρου τμήματος γιά τήν ἔκδοση ἀποφάσεως ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς.

10 Μέ διατάξεις τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας, τό Δικαστήριο ἐδέχθη τίς παρεμβάσεις τῆς κυβερνήσεως τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου καί τῶν ἀεροπορικῶν ἑταιριῶν. Κατά τήν προφορική διαδικασία, μόνον οἱ ἀεροπορικές ἑταιρίες ἐξέθεσαν τίς ἀπόψεις τους ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς.

Ἐπί τοῦ παραδεκτοῦ τῆς προσφυγῆς

11 Κατά τό ἄρθρο 173, παράγραφος 2, κάθε φυσικό ἤ νομικό πρόσωπο δύναται, ὑπό τίς προϋποθέσεις τοῦ ἰδίου ἄρθρου, νά ἀσκήσει προσφυγή «κατά τῶν ἀποφάσεων πού ἀπευθύνονται σ' αὐτό, καθώς καί κατά ἀποφάσεων πού, ἄν καί ἐκδίδονται ὡς κανονισμοί ἤ ἀποφάσεις πού ἀπευθύνονται σέ ἄλλο πρόσωπο, τό ἀφοροῦν ἄμεσα καί ἀτομικά».

12 Κατά τό ἄρθρο 175, παράγραφος 3, κάθε φυσικό ἤ νομικό πρόσωπο, ὑπό τίς προϋποθέσεις τοῦ ἰδίου ἄρθρου, δύναται νά προσφύγει στό Δικαστήριο κατά ὀργάνου τῆς Κοινότητος «τό ὁποῖο παρέλειψε νά τοῦ ἀπευθύνει πράξη ἐκτός συστάσεως ἤ γνώμης».

13 Ἀπό τίς ἀναφερόμενες διατάξεις προκύπτει ὅτι, γιά νά γίνει δεκτή ἡ προσφυγή του, ὁ προσφεύγων πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ἀποδείξει εἴτε ὅτι εἶναι ὁ ἀποδέκτης πράξεως τῆς Ἐπιτροπῆς πού παράγει συγκεκριμένα ἔννομα ἀποτελέσματα ἐναντί του καί δύναται ὡς ἐκ τούτου νά ἀκυρωθεῖ, εἴτε ὅτι ἡ Ἐπιτροπή,

ἀφοῦ ἐκλήθη προσηκόντως σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 175, παράγραφος 2, παρέλειψε νά λάβει ὡς πρός αὐτόν ἕνα μέτρο λήψη τοῦ ὁποίου ἠδύνατο νομίμως νά ἀξιώσει δυνάμει τῶν κανόνων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου.

14 Εἰς ἀπάντηση ἐρωτήματος τοῦ Δικαστηρίου, ὁ προσφεύγων ἐδήλωσε ὅτι τό μέτρο, τήν λήψη τοῦ ὁποίου θεωρεῖ ὅτι εἶχε δικαίωμα νά ἀξιώσει ἦταν «μία ἀντίδραση ἤ μία κατάλληλη ἀπάντηση στήν καταγγελία του, ἡ ὁποία νά ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἐπιτροπή εἴτε θά ἐνεργοῦσε σχετικῶς εἴτε δέν θά ἐνεργοῦσε, αἰτιολογώντας τήν τελευταία αὐτή περίπτωση». Ἐπικουρικῶς, ὁ προσφεύγων θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπιστολή πού τοῦ ἀπηύθυνε στίς 17 Ἰουλίου 1981 ὁ γενικός διευθυντής ἀνταγωνισμοῦ πρέπει νά χαρακτηρισθεῖ ὡς πράξη δεκτική προσβολῆς μέ προσφυγή, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 173, παράγραφος 2.

15 Τό κύριο πρόβλημα πού πρέπει νά λυθεῖ ἐν προκειμένω, εἶναι κατά πόσον ἡ Ἐπιτροπή εἶχε τό δικαίωμα καί τήν ὑποχρέωση, βάσει τῶν κανόνων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, νά λάβει ἔναντι τοῦ προσφεύγοντος ἀπόφαση κατά τήν ἔννοια πού ὁ προσφεύγων τῆς ἐζήτησε μέ τήν ἀπό 13 Μαΐου 1981 ἐπιστολή του.

Ἀπό τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς καί τίς ἐπεξηγήσεις πού ἐδόθησαν κατά τήν διάρκεια τῆς δίκης προκύπτει ὅτι ὁ προσφεύγων ζητεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά διεξαγάγει ἔρευνα σχετικά μέ τόν καθορισμό τῶν ἀεροπορικῶν ναύλων ἀπό τίς ἀεροπορικές ἑταιρίες, ἐν ὄψει ἐνδεχομένης ἐφαρμογῆς ἐπ' αὐτῶν τῶν περί ἀνταγωνισμοῦ διατάξεων τῆς συνθήκης.

16 Εἶναι, ἐπομένως, σαφές ὅτι ὁ προσφεύγων δέν ζητεῖ ἀπό τήν Ἐπιτροπή νά λάβει ἀπόφαση ἔναντί του, ἀλλά νά κινήσει τήν διαδικασία ἐρεύνης κατά τρίτων καί νά λάβει ἀποφάσεις ὡς πρός αὐτούς. Ὑπό τήν διπλή ἰδιότητά του ὡς ἐπιβάτου ἀεροπορικῶν γραμμῶν καί ἡγετικοῦ μέλους ἑνώσεως ἐπιβατῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν, ὁ προσφεύγων ἀναμφιβόλως ἔχει ἔμμεσο συμφέρον, ὅπως δύνανται νά ἔχουν καί ἄλλοι ἐπιβάτες, γιά μία τέτοια διαδικασία καί τήν πιθανή της ἔκβαση, ἀλλά πάντως, δέν εὑρίσκεται στήν ἀκριβή νομική θέση τοῦ πραγματικοῦ ἀποδέκτου πράξεως δεκτικῆς ἀκυρώσεως βάσει τοῦ ἄρθρου 173, παράγραφος 2, οὔτε στήν θέση δυνατοῦ ἀποδέκτου ἐννόμου πράξεως πού ἡ Ἐπιτροπή ὑποχρεοῦται νά τοῦ ἀπευθύνει, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ ἄρθρου 175, παράγραφος 3.

17 Ἀπό τά ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ προσφυγή εἶναι ἀπαράδεκτη ἐρευνομένη ὑπό τό πρίσμα τοῦ ἄρθρου 175, ὅσο καί τοῦ ἄρθρου 173.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

18 Κατά τό ἄρθρο 69, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, ὁ ἡττηθείς διάδικος, καταδικάζεται στά δικαστικά ἔξοδα, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε σχετικό αἴτημα τοῦ νικήσαντος διαδίκου.

19 Ἐπειδή ὁ διάδικος ἡττήθη, πρέπει νά καταδικασθεῖ στά δικαστικά ἔξοδα.

20 Ἐπειδή μόνο ἡ Ἐπιτροπή ὑπέβαλε σχετικό αἴτημα, ἡ καταδίκη πρέπει νά περιορισθεῖ στά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθη ἡ Ἐπιτροπή.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμῆμα)

κρίνει καί ἀποφασίζει:

1) Ἀπορρίπτει τήν προσφυγή ὡς ἀπαράδεκτη.

2) Καταδικάζει τόν προσφεύγοντα στήν καταβολή τῶν δικαστικῶν ἐξόδων στά ὁποῖα ὑπεβλήθη ἡ Ἐπιτροπή. Οἱ παρεμβαίνοντες φέρουν τά δικαστικά τους ἔξοδα.

Due Pescatore Χλωρός

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 10 Ἰουνίου 1982.

Κατ' ἐντολή τοῦ γραμματέως

H. A. Rühl

Κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

Ὁ πρόεδρος τοῦ δευτέρου τμήματος

O. Due